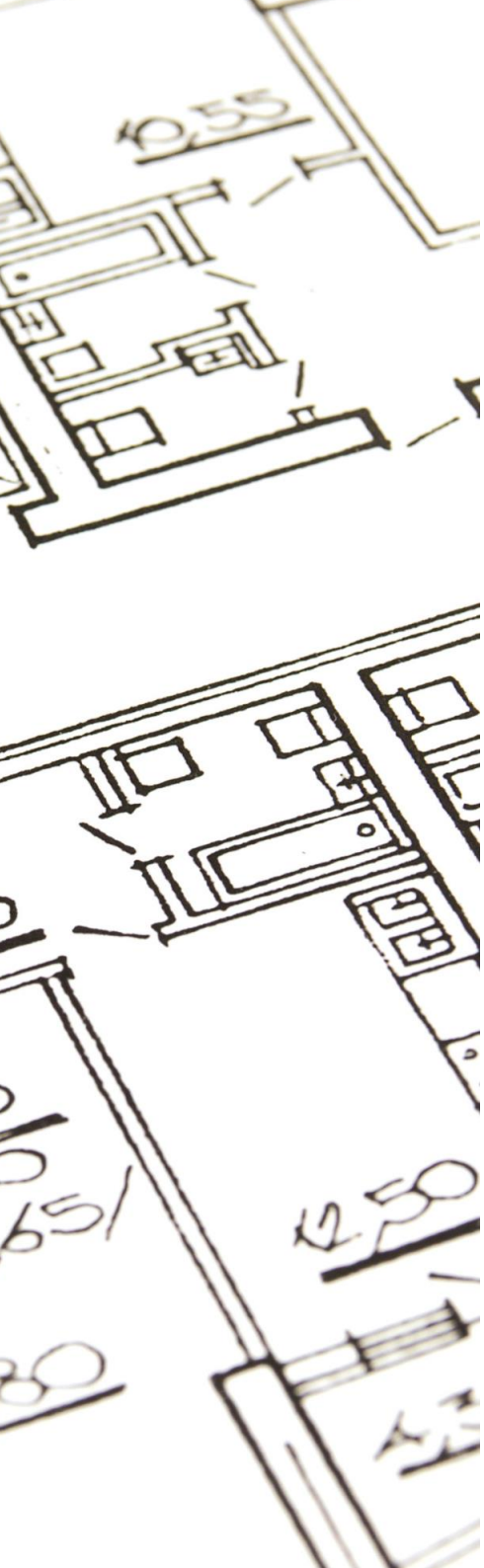

Fysieke veiligheid in en rond schoolgebouwen

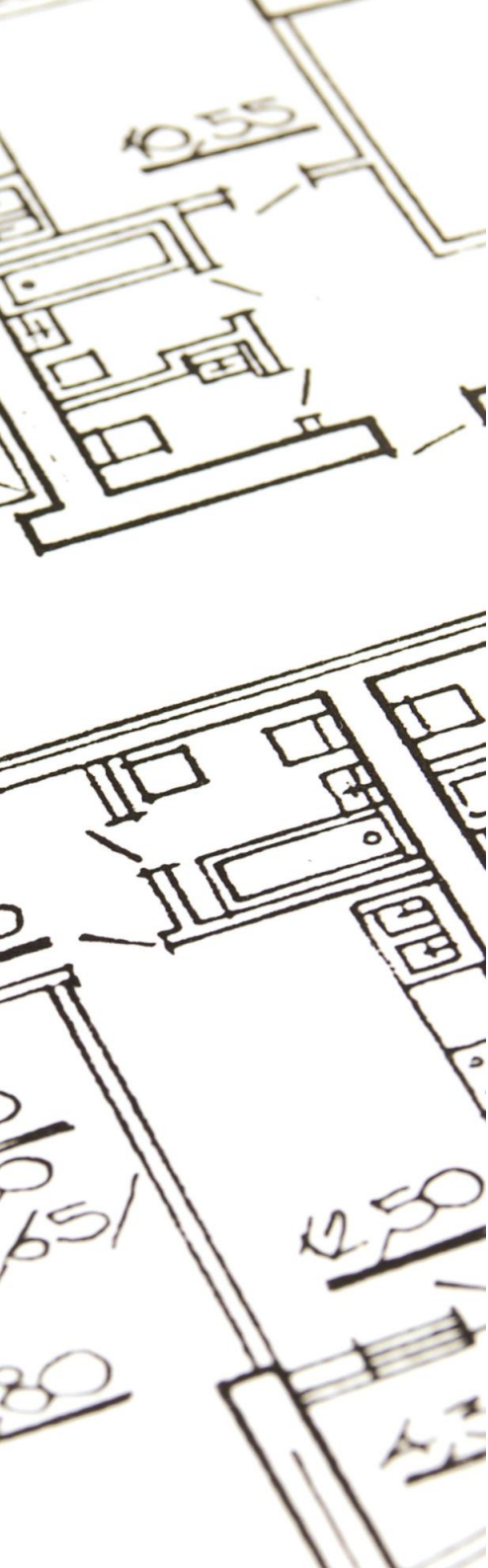
Aan welke normen en eisen dient mijn gebouw te voldoen?

Versie mei 2023

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Leeswijzer	3
Verantwoordelijkheid	4
Minimale eisen	4
1. Omgevingsvergunning brandveilig gebruik	5
2. Elektrische installaties - Algemeen	6
3. Elektrische installaties - Zonnestroom	7
4. Werktuigbouwkundige installaties - ventilatie, verwarming, airco en koeling	8
5. Brandmeld-/ontruiming installaties - liften, brandcompartimentering en blusmiddelen	9
6. Vluchtwegen en noodverlichting installatie	11
7. Calamiteitenplan/ BHV-plan	12
8. Bedrijfshulpverlening (BHV)	13
9. Eisen aan inbraakbeveiliging	14
10. ARBO – RI&E	15
11. Waterinstallaties	16
12. Inrichting gymvoorziening, speellokalen en buitenspeelruimte	17
13. Arbeidsmiddelen Keuring	18
14. Valbeveiliging daken	19
15. HACCP/hygiëne richtlijn voor scholen	20
16. Asbest	21
17. COVID-19	22
Relevante websites	23
Ondersteuning	24
Disclaimer	24

Inleiding

Schoolgebouwen moeten voldoen aan wet en regelgeving. Maar welke wettelijke eisen zijn dat nu precies? Wie is verantwoordelijk voor de fysieke veiligheid in en rond deze gebouwen? Dit kennisdocument maakt duidelijk hoe één en ander geregeld is.

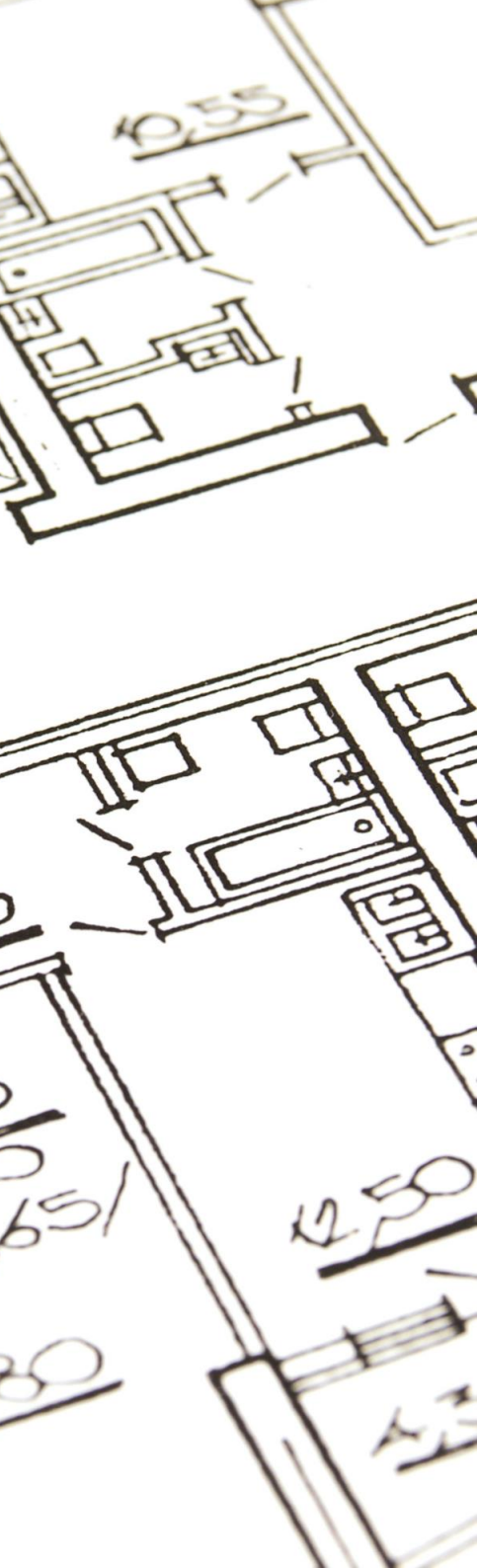
Heb je vragen of ondersteuning nodig? Neem contact op met Kenniscentrum Ruimte-OK via tel. 085 – 1304036 of mail naar info@ruimte-ok.nl.

Mei 2023

Kenniscentrum Ruimte-OK

Leeswijzer

Dit kennisdocument beschrijft eerst de verantwoordelijkheid voor de fysieke veiligheid in en rond gebouwen en gaat daarna in op relevante wetgeving waar aan voldaan moet worden en hoe daar uitvoering aan gegeven kan worden. Het sluit af met verwijzing naar relevante websites voor verdere informatie.

Verantwoordelijkheid

De vraag wie verantwoordelijk is voor de veiligheid in en rond het gebouw is gemakkelijk te beantwoorden. De veiligheid van en in gebouwen valt onder de verantwoordelijkheid van de gebruiker, lees: het bevoegd gezag. In de meeste gevallen is dit het schoolbestuur. Wettelijk is dat o.a. vastgelegd in de ARBOwet. Het schoolbestuur heeft de Risico- Inventarisatie & Evaluatie om die verantwoordelijkheid in beeld te brengen en te kunnen volgen.

Veiligheidsvoorschriften vragen soms om keuringen. Deze zijn niet altijd wettelijke verplicht (bijvoorbeeld de NEN 3140). Wel is het zo dat de **gebouweigenaar volledig verantwoordelijk is voor de veiligheid** en dus voor het onderhouden en toepassen van de juiste regels. Bovendien eisen verzekeringen soms dat er keuringen plaatsvinden. Het is dan ook zaak dat goed na te gaan.

Veel kan intern nagegaan of uitgezocht worden. Bijvoorbeeld door het eigen personeel (conciërge/ facilitair medewerker/ gebouwbeheerder) mits hiervoor de benodigde bekwaamheid is verworven. Daarnaast dient het bestuur te controleren of bij een opdracht c.q. contractafsluiting partijen zich houden aan eisen en normen die worden gesteld in het kader van veiligheid en aansprakelijkheid.

Minimale eisen

De minimale eisen waaraan ruimten moeten voldoen waar het gaat om binnenmilieu, toegankelijkheid, materiaalgebruik en veiligheid staan opgenomen in het [Bouwbesluit](#). Voor het onderhouden van het gebouw en alle gerelateerde facilitaire aspecten gelden veiligheidsvoorschriften, waarover bijvoorbeeld de [ARBO catalogus](#) informatie geeft. Goed om te weten is dat het PO en VO allebei een eigen Arbo Catalogus kennen.

Hieronder volgt, in willekeurige volgorde, een opsomming van zaken waar het bevoegd gezag zich aan dient te houden waar het gaat om de fysieke veiligheid van de huisvesting. Waar dat aan de orde is, wordt verwezen naar relevante regelgeving. Ook worden er tips gegeven waar men bij de uitvoering op moet letten.

Het kennisdocument is in de basis opgesteld voor PO- en VO-scholen maar kan ook gebruikt worden door organisaties in de kinderopvang. Voor specifieke zaken aangaande het VO kan ook worden gekeken naar de lijst zoals deze op de site van [VOION](#) te vinden is.

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

1. Omgevingsvergunning brandveilig gebruik

Regelgeving

Voor elk gebouw geldt:

- a. Er is een gebruiksvergunning/ -melding in het kader van het [besluit Omgevingsrecht](#)
- b. Er is controle op actualiteit op de overeenkomst met de werkelijke situatie van de gebruiksvergunning/ -melding.

Check bij gemeente/ VVE i.v.m. verzekering:

- Worden er aanvullende eisen gesteld aan de aanwezigheid van blusmiddelen?
- Worden er aanvullende eisen gesteld aan de inbraak- en alarminstallatie?
- Worden er aanvullende eisen gesteld aan de opvolging van de alarmmeldingen?
- Worden er andere aanvullende eisen gesteld anders dan hierboven vermeld

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

2. Elektrische installaties - Algemeen

Regelgeving

Volgens de [Arbowet](#) moet de elektrische installatie regelmatig worden geïnspecteerd als controle op de onderhoudstoestand van de installatie. Met het keuringsrapport volgens [NEN 3140](#) kan de installatie-eigenaar aantonen dat de installatie op verantwoorde wijze is gecontroleerd.

Keuzemogelijkheid

Wanneer een installatie-eigenaar een inspectiebedrijf met [SCIOS-certificaat](#) selecteert voor het uitvoeren van keuringswerkzaamheden, geeft het de zekerheid dat de werkzaamheden met een hoog kwaliteitsniveau worden uitgevoerd.

Daarnaast kan volgens [NTA 8220](#) op brandveiligheid gecontroleerd worden. De NTA 8220 beschrijft hoe je het brandrisico van elektrisch materieel beoordeelt, hoe je dit rapporteert en welke minimale competenties daarbij nodig zijn. De NTA 8220 is geen wettelijke verplichting, maar verzekeraars kunnen de toepassing van de controlemethodiek eisen in een overeenkomst. Bijvoorbeeld in de polisvoorwaarden van een brandverzekering. Waar vroeger vraag was naar bijvoorbeeld een NEN 3140-inspectie vanuit een brandverzekering, kan dit nu gaan verschuiven naar een NTA 8220-inspectie of wellicht beide inspecties (waarbij de NTA 8220 een aanvulling is op de NEN 3140).

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

3. Elektrische installaties - Zonnestroom

Regelgeving

Omdat zonnepanelen rechtstreeks worden aangesloten op het elektriciteitsnet rekenen we die hier onder elektrische installaties. Hier is van belang na te gaan of de verzekeringsmaatschappij die de zonnepanelen verzekerd (veelal via gemeente) contractueel verplicht tot een [SCIOS Scope 12](#) inspectie eens in de vijf jaar.

Als er geen termijn voor de frequentie van de inspectie is vastgelegd in een overeenkomst, dan bedraagt de inspectietermijn conform de SCIOS-certificatieregeling 5 jaar. Indien de bestaande of nieuwe zonnestroominstallatie voor het eerst wordt geïnspecteerd dan dient er een Eerste Bijzondere Inspectie (EBI) uitgevoerd te worden. Onder voorwaarde dat er een goedgekeurd EBI-verslag aanwezig is kan er periodiek overgegaan worden tot een Periodieke Inspectie (PI).

Uitvoering

- a. Er is voor alle installaties een onderhoudscontract aanwezig met een erkend installateur
- b. Er is een logboek per locatie aanwezig waarin wordt bijgehouden:
 - o De installatie voldoet aan de NEN3140 en de NEN1010 bij uitbreiding
 - o Er is voor de installatie een onderhoudscontract aanwezig met een erkend installateur
 - o Er is voor de installatie een onderhoudslogboek aanwezig
 - o Er zijn plattegronden met de elektrische installatie aanwezig
 - o Op deze plattegronden is een groepenverklaring aanwezig welke ook in de meterkast zichtbaar is opgehangen
 - o Er zijn kastschema's van de installatie aanwezig
 - o De revisies worden door de erkend installateur op tekening bijgehouden
 - o Met betrekking tot zonnepanelen is vanuit de verzekering bekend welke inspecties nodig/verplicht zijn

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

4. Werktuigbouwkundige installaties

ventilatie, verwarming, airco en koeling

Regelgeving

De [inspectie en onderhoud van stookinstallaties](#) is wettelijk verplicht wanneer deze een nominaal thermisch ingangsvermogen (belasting op onderwaarde) van meer dan 70kW hebben. De eisen aan stookinstallaties ten aanzien van veiligheid, milieu en rendement zijn opgenomen in het [Activiteitenbesluit Installatie](#). Eigenaren van stookinstallaties zijn volgens het Activiteitenbesluit verplicht deze te laten inspecteren door een SCIOS-gecertificeerd bedrijf. Het Activiteitenbesluit bepaalt dat stookinstallaties **ten minste eenmaal per vier jaar** moeten worden geïnspecteerd op goede werking en dat bij afwijkingen onderhoud moet worden uitgevoerd, teneinde aan de voorschriften te blijven voldoen. Afhankelijk van de soort installatie kan een inspectie ook elke twee jaar verplicht zijn. Het Activiteitenbesluit schrijft voor dat de wettelijk vereiste inspecties dienen te worden uitgevoerd door een SCIOS-gecertificeerd inspectie- en onderhoudsbedrijf.

Controle op de inspecties wordt uitgevoerd door óf de gemeente óf de omgevingsdienst. Een medewerker (de toezichthouder) van deze organisaties brengt hiertoe een bezoek aan de school en controleert of de juiste inspecties zijn uitgevoerd. Hij of zij doet dit door aan de eigenaar (bevoegd gezag in de regel) een door een SCIOS gecertificeerde inspecteur opgesteld inspectierapport ter inzage te vragen. De eigenaar is verplicht hier medewerking aan te verlenen.

Uitvoering

- a. Er is voor alle installaties een onderhoudscontract aanwezig met een erkend installateur
- b. Er is een logboek werktuigbouwkundige installaties per locatie aanwezig waarin wordt bijgehouden:
 - o Verwarmingsinstallatie (SCIOS keuringen/certificaten)
 - SCIOS Periodiek Onderhoud (jaarlijks)
 - SCIOS Eerste Bijzondere Inspectie (éénmalig)
 - SCIOS Periodieke Inspectie (1x per 4 jaar)
 - o Luchtbehandeling/ventilatie en stuurfuncties BMC
 - o Koelinstallatie [Keuring](#) Stek conform VROM-regeling lektheid koelinstallaties
 - o [Airco](#): aparte keuring of in samenhang met stook/ ventilatiesysteem
 - o Onderhoud warmwaterinstallatie keuring Keerleppen waterinstallaties : conform waterleidingbesluit
 - o Eventuele zonnecollectoren voor warmwater op basis van de NEN 1010 hoofdstuk 712 en NEN-EN-IEC 62446.
 - o Apparatuur als waterkoelers, koffiemachines, AED wordt jaarlijks gecontroleerd door erkend bedrijf
 - o Indien relevant: Inspecteren van bliksem- en aardingsinstallaties conform NEN-EN IEC 62305

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

5. Brandmeld-/ontruiming installaties

liften, brandcompartimentering en blusmiddelen

Regelgeving

De brandveiligheid van elk gebouw bestaat uit verschillende onderdelen. Sommige onderdelen richten zich op brandpreventie en andere op brandbestrijding, brandescalatie of alarmering. Voor schoolgebouwen is het hebben van een duidelijke alarmering en een zogenaamde ontruimingsinstallatie verplicht volgens [bouwbesluit](#). Een ontruimingsinstallatie is erop gericht om een ontruimingsplan in werking te zetten. Daarnaast is het zaak om een ontruimingsprotocol te hebben en te volgen welke vooraf is vastgelegd en gecommuniceerd met de aanwezigen in het pand.

Uitvoering

- a. Er is een door de brandweer goedgekeurde brandmeldcentrale welke qua ontwerp en uitvoering voldoet aan [NEN 2575](#).
- b. (indien van toepassing) Er is controle op de aanvullende brandveiligheidseisen gesteld door de verzekeraar
- c. De Brandmeldinstallatie wordt beheerd en onderhouden volgens [NEN 2654-1](#)
Brandmeldinstallatie wordt gecontroleerd door een 'Opgeleid Persoon'. Een opgeleid persoon is verantwoordelijk voor het beheer van een brandmeldinstallatie en/of een ontruimingsinstallatie in een pand. U kunt er zelf voor kiezen om een erkend opgeleid persoon in te huren of intern medewerker(s) op te leiden tot opgeleid persoon. De controletaken worden maandelijks uitgevoerd en de resultaten van de controles worden vermeld in het logboek.
- d. Er is een logboek per locatie aanwezig waarin wordt bijgehouden:
 - o Er is een onderhoudscontract aanwezig met een erkend installateur
 - o Het onderhoud aan de brandmeld-/ontruimingsinstallatie
 - o De storingsprocedure (protocol opnemen in logboek)
 - o Er is een handleiding van de brandmeldcentrale/ ontruimingsinstallatie opgenomen in het logboek
 - o Actuele tekening met hierop de installatieonderdelen aanwezig (rookmelders, nevenindicatoren, slow-whoops, e.d.)
 - o Indien van toepassing: opvolgingscontract met een erkende alarmcentrale
 - o Indien van toepassing: Elektrische deuren in vluchtwegen worden jaarlijks gecontroleerd op hun werking en aansturing vanuit de BMC
 - o Er is een plattegrond met daarop de brandcompartimentsgrenzen aanwezig in het logboek

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

(Brandweer)liften

- a. De (brandweer)lift is goedgekeurd door het liftinstituut volgens [eisen bouwbesluit en Warenwet](#)
- b. De (brandweer)lift wordt door een erkend bedrijf onderhouden op lift en stuurfuncties BMC (liftkeuringen/logboek) (frequentie 1x per 3 of 1x per 6 maanden)

Bouwkundige brandcompartimentering

- a. Er is een plattegrond met daarop de brandcompartimentsgrenzen aanwezig in het logboek zie hst 2.
- b. De plattegrond komt overeen met de actuele situatie
- c. De brandcompartimentering voldoet aan gestelde WBDBO-eis 30|60 min:
 - o Aandacht voor materiaalgebruik en detaillering
 - o De deuren vallen in brandscheidingen bij brand automatisch in het slot (dagschoot) >> check op deurdrangers/zelfsluitendheid >> kan intern door geautoriseerde medewerker
- d. De documentatie (certificaten) is beschikbaar van toegepaste brandwerende materialen.
- e. De doorvoeringen die zijn gemaakt in de compartimentering:
 - o De gemaakte doorvoeringen zijn gedicht door een daartoe gecertificeerd bedrijf
 - o De afdichtingen zijn voorzien van een helder kenmerk van het gecertificeerd bedrijf
 - o Er is een logboek met certificaten voor het brandveilig afdichten van iedere doorvoering
- f. De compartimentering wordt intact gehouden in dagelijks gebruik
 - o Geen wiggen onder de deur/ drangers losgekoppeld etc.
- g. De aanwezige brandgevaarlijke (vloei)stoffen zijn in een veilige afsluitbare ruimte (kast) opgeslagen

Blusmiddelen

- a. De blusmiddelen zijn vrij toegankelijk
- b. De blusmiddelen worden op juiste plaats weergegeven op de ontruimingsplattegronden:
 - o Brandslanghaspels
 - o Handblusmiddelen
- c. Er is voor alle [blusmiddelen](#) een onderhoudscontract aanwezig met een erkend installateur
- d. Er is een logboek blusmiddelen per locatie aanwezig waarin wordt bijgehouden:
 - o periodieke controles (aanwezigheid keuringsstickers/ werkzaamheden/vervanging etc)

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

6. Vluchtwegen en noodverlichting installatie

Regelgeving

Noodverlichting (deze zorgt voor voldoende verlichting bij stroomuitval) dient minstens één keer per jaar conform de Europese norm [NEN-EN 50172](#) en de [ISSO publicatie 79](#) gecontroleerd te worden. Het jaarlijkse onderhoud dient uitgevoerd te worden door een vakbekwaam persoon.

Uitvoering

- a. Er is een onderhoudscontract aanwezig met een erkend installateur
- b. Jaarlijks onderhoud wordt geregistreerd in een logboek
- c. De vluchtwegen onderweg en bij (nood)uitgangen zijn voorzien van vluchtwegaanduidingen
- d. Er zijn de juiste pictogrammen gebruikt
- e. De vluchtwegaanduidingen zijn zichtbaar
- f. Het is duidelijk wat de vluchtwegen zijn
- g. De aangegeven vluchtwegen zijn vrij van opslag en obstakels! (ook BUITEN)
- h. De vluchtwegen zijn door mindervaliden zonder problemen te gebruiken
- i. De aangegeven vluchtroute (ontruimingsplan) komen overeen met de werkelijkheid
- j. De vluchtdeuren zijn ook daadwerkelijk te openen in geval van nood
- k. De deuren draaien in vluchtroutes mee met de vluchtrichting
- l. De deuren kunnen in vluchtroutes onbelemmerd en direct geopend worden (zonder gebruik van losse voorwerpen als sleutels e.d.)

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

Regelgeving

Volgens de ARBO-richtlijnen dient elk bestuur voor iedere locatie een schoolnoodplan hebben (ook wel aangeduid als calamiteitenplan). Het plan is gebaseerd op de [RI&E](#). Het schoolnoodplan is gericht op een planmatige inzet van BHV-ers tijdens noodsituaties.

Uitvoering

- a. Het schoolnoodplan of calamiteitenplan bevat tenminste de volgende onderdelen:
 - een beschrijving van de potentiële noodsituaties
 - ontruimingsplan (opgesteld conform de NTA8112)
 - plattegronden
 - taakomschrijvingen van de BHV -ers
 - procedures
 - namenlijsten en telefoonlijsten
 - afspraken met o.a. brandweer, GG en GD en politie
 - preventieve maatregelen
 - technische voorzieningen
 - nazorg
- b. Leerlingen, ouders en personeel (ook nieuw en tijdelijk-!) van de school zijn op de hoogte gebracht van de afspraken bij mogelijke calamiteiten.
- c. Er vinden ontruimingsoefeningen plaats, minimaal eens per jaar, het liefst aan het begin van ieder schooljaar.
- d. Het schoolnoodplan voldoet aan de eisen uit de Gebruiksvergunning van de Brandweer.
- e. De effectiviteit van de BHV-organisatie en het schoolnoodplan wordt regelmatig geëvalueerd.

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

- In elke school zijn bedrijfshulpverleningstaken op basis van de risico's die in de RI&E zijn opgenomen, vastgelegd.
- De werkgever beschikt over voldoende gekwalificeerde bedrijfshulpverleners (BHV-ers), zodanig dat de vervulling en de continuïteit van de BHV-taken gewaarborgd is en de werkgever adequaat kan reageren bij een noodsituatie.
- De BHV-ers zijn adequaat opgeleid.
- De kennis en vaardigheden van de BHV-ers worden onderhouden door iedere twee jaar een herhalingscursus te volgen.
- De opslag van gevaarlijke stoffen in de school is in kaart gebracht. Binnen de BHV-organisatie is er kennis en inzicht in de gevaarlijke stoffen, zoals herkennen, effecten van de gevaarlijke stoffen, gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen en meetinstrumenten.
- Speciale risicogroepen (zoals werknemers en leerlingen met verminderde mobiliteit) zijn in kaart gebracht en er is speciale aandacht aan besteed binnen de BHV-organisatie.
- Op school is bekend wie de BHV-ers zijn.
- Werknemers en leerlingen zijn op de hoogte gebracht van wat zij moeten doen bij een noodsituatie zoals alarm slaan, instructies van de BHV-er volgen, weten hoe ze zich via een vluchtroute naar de nooduitgang moeten begeven en waar men zich buiten moet verzamelen.
- Er zijn voldoende verbandtrommels aanwezig.
 - De verbandtrommels zijn zichtbaar en bereikbaar voor iedereen, en zijn voorzien van een pictogram (bord of sticker).
 - De verbandtrommels worden regelmatig gecontroleerd en onderhouden.

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

9. Eisen aan inbraakbeveiliging

Regelgeving

Vanaf 1 april 2023 vervalt de Richtlijn inbraakbeveiliging onderwijsinstellingen. Vanaf dat moment wordt een onderwijsinstelling beschouwd als een regulier bedrijf of instelling. Scholen en universiteiten moeten daarmee dezelfde beveiligingsmaatregelen treffen als bedrijven om hun risico's rondom inbraak te verzekeren.

Uitvoering

Met het vervallen van de Richtlijn inbraakbeveiliging onderwijsinstellingen vervalt de uitzonderingspositie die onderwijsinstellingen tot nu hadden. In dat geval kunnen er aanvullende beveiligingsmaatregelen nodig zijn om een nieuw beveiligingscertificaat te krijgen. Voor bepalen risicoklasse moet de verbeterde Risicoklasse-indeling (VRKI) 2.0 versie 2023 worden gebruikt. De risicoklasse van een bedrijfspand of instelling is eenvoudig te berekenen met de [online VRKI-tool](#), dit is een instrument van het Verbond van Verzekeraars. Bij iedere risicoklasse horen beveiligingsmaatregelen.

Elke onderwijsinstelling doet er verstandig aan om bij het verlopen van het beveiligingscertificaat contact op te nemen met de eigen verzekeraar. De verzekeraar zal aangeven wat de eisen zijn om het inbraakrisico te kunnen blijven verzekeren. Op basis daarvan kan de onderwijsinstelling samen met een [BORG-gecertificeerd beveiligingsbedrijf](#) of [VEB bedrijf](#) aanvullende maatregelen treffen voor zover die nodig zijn. BORG-beveiligingsbedrijven zijn gespecialiseerd in bouwkundige beveiliging (BORG-B), elektronische beveiliging (BORG-E) of beiden. Voor goede inbraakbeveiliging is een combinatie van bouwkundige en elektronische maatregelen nodig. De afgelopen jaren hebben veel instellingen hun beveiliging al naar een niveau gebracht dat aansluit bij het toegenomen inbraakrisico.

1. Omgevingsvergunning brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties - Algemeen

3. Elektrische installaties - Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming installaties

6. Vluchtwegen en noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

10. ARBO – RI&E

Regelgeving

De verplichting tot het maken van een risico-inventarisatie en -evaluatie ([RI&E](#)) is een verplichting die voortvloeit uit de [Arbowet](#). De RI&E dient in het primair onderwijs eens per vier jaar te worden uitgevoerd. Als er tussentijdse ingrijpende wijzigingen plaatsvinden, bijvoorbeeld bij een fusie, een verhuizing of nieuwbouw, dan moet de RI&E uiteraard eerder worden uitgevoerd.

Iedere werkgever moet in het bezit zijn van een uitgevoerde risico-inventarisatie en -evaluatie. De RI&E vormt namelijk de basis voor het arbobeleid en verzuimbeleid binnen de school.

Uitvoering

De gebouwen en inrichting voldoen aan de normen en eisen conform de Arbocatalogus. Het merendeel wordt gedekt door de keuringen die hierboven omschreven zijn. Middels een RI&E kan men constateren of dit dus ook gebeurt. Voor de uitvoering van de RI&E kan het beste gebruik gemaakt worden van de speciaal voor het primair onderwijs ontwikkelde [Arbomeester](#). In de Arbomeester zijn alle relevante arbeidsrisico's opgenomen. Via het beantwoorden van vragen krijgt u snel een overzicht van knelpunten. Het beoordelen naar de ernst van deze risico's is door een team van deskundigen al voor u uitgevoerd. Op basis van deze beoordeling krijgt u uiteindelijk een plan van aanpak voor de school. In het plan van aanpak moet helder zijn omschreven welke actiepunten, wanneer en door wie deze uitgevoerd gaan worden. Vooral het aangeven van het moment waarop u de actiepunten gaat uitvoeren is van belang. De Inspectie SZW kan u hierop aanspreken.

Scholen met 25 of minder werknemers/personeelsleden (de éénpitters) hoeven de RI&E en Plan van aanpak niet te toetsen als ze gebruik maken van de Arbomeester. Let op: deze vrijstellingsregeling voor het toetsen van de RI&E en het Plan van aanpak geldt dus niet voor een school met 23 werknemers/personeelsleden die onderdeel uitmaakt van een stichting waar in totaal bijvoorbeeld 150 werknemers/personeelsleden werken verspreid over diverse scholen.)

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

11. Waterinstallaties

Regelgeving

De [Drinkwaterwet](#), het bouwbesluit en de zogenoemde '[waterwerkbladen](#)' vormen de wettelijke basis voor de zorg voor veilige waterinstallaties. NEN1006 vormt de basis voor een legionellaveilige leidingwaterinstallatie. De ARBO-wet bepaalt verder dat het bestuur verplicht is te zorgen voor een veilige omgeving, dus ook wat betreft de waterinstallaties.

Uitvoering

a. [Legionella](#)

- Er wordt voldaan aan het Drinkwaterbesluit, en aan de daar uit voortvloeiende richtlijnen conform NEN 1006.
- De beheer verplichting hangt af van de aard van de installatie. Met name plaatsen waar zich aërosolvormende tappunten bevinden dienen gecontroleerd te worden (douches bijvoorbeeld)

b. Inspectie [keerклеppen](#) waterinstallaties

In artikel 14 van het Waterleidingbesluit worden eigenaren/exploitanten van installaties verplicht ervoor zorg te dragen dat de installatie geen gevaar voor verontreiniging oplevert. Om gevaar van verontreiniging zoveel mogelijk te voorkomen, moet de installatie blijvend voldoen aan de technische eisen zoals genoemd in NEN 1006 en de nadere invulling daarvan in de Waterwerkbladen en in het Bouwbesluit. Dat gebeurt o.a. door het toepassen van keerkleppen in de installatie. Dit resulteert in een jaarlijkse inspectie van de keerkleppen (denk aan koffiezetapparaten, brandslanghaspels, ect) Eindverantwoording ligt bij de eigenaar van de installatie.

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

12. Inrichting gymvoorziening, speellokalen en buitenspeelruimte

Regelgeving

Volgens het [Arbeidsomstandighedenbesluit](#) hoofdstuk 7.3 -5 dient de inrichting van gymlokaal, speellokaal en buitenspeelplaats gecontroleerd en onderhouden te worden.

Uitvoering

a. Speeltoestellen in binnenspeelruimten

De speeltoestellen in een gymlokaal/ speellokaal worden ten minste eenmaal per jaar geïnspecteerd door bijvoorbeeld de vaste leverancier van de toestellen of een onafhankelijke keuringsinstelling. Bij aanschaf dienen de toestellen voorzien te zijn van de CE markering, fabrikantenverklaring en Nederlandstalige gebruiksaanwijzing. Onderhoud en keuringen dienen te worden bijgehouden in een logboek.

b. Speeltoestellen in buitenspeelruimte

Volgens [Warenwetbesluit](#) attractie- en speeltoestellen (WAS artikel 14 en 15) moeten speeltoestellen in de (semi-) openbare ruimte veilig zijn. Als verantwoordelijke van speeltoestellen koopt u goedgekeurde speeltoestellen. U heeft de verantwoordelijkheid dat deze speeltoestellen goed geplaatst worden met de juiste ondergrond. Goed beheer zorgt ervoor dat een veilig speeltoestel veilig blijft. Dit houdt in dat:

- er een beheersplan is
- toestellen en ondergrond regelmatig worden gecontroleerd
- toestellen en ondergrond goed worden onderhouden
- onderhoud en keuringen goed worden bijgehouden in een logboek

c. Zandbakken in buitenspeelruimte

Specifieke wetten voor een zandbak zijn er niet, maar om deze bruikbaar en 'gezond' te houden, is goed onderhoud van groot belang. Zie hiervoor ook de website van de [Voedsel en Warenautoriteit](#) waarop wordt ingegaan op de veiligheid van speeltoestellen. Een aantal maatregelen die getroffen kunnen worden waar het gaat om de zandbak zijn:

- Afdekking van zandbak zodra er niet in gespeeld wordt
- Laat kinderen niet eten in de zandbak
- Laat kinderen hun handen wassen na het spelen in de zandbak
- Inspecteer de zandbak regelmatig op vervuiling
- Vervang het zand wanneer er teveel vervuiling is
- Vervang jaarlijks het zand van een niet afgedekte zandbak
- Vul het zand aan wanneer het zandniveau te laag is

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

13. Arbeidsmiddelen Keuring

Regelgeving

Het ARBO-besluit regelt in art 7.4a de keuring van arbeidsmiddelen. [Arbeidsmiddelen](#) zoals draagbaar klimmaterieel, ladders en trappen, elektrisch handgereedschap en machines dienen gekeurd te worden conform NEN3140. Een NEN3140 keuring is niet wettelijk verplicht maar geeft wel de meest praktische invulling aan de wettelijke eisen.

Uitvoering

Jaarlijks wordt het elektrisch (hand) gereedschap onderhouden en gekeurd , dit kan intern via een visuele inspectie en een inspectie door meting en beproeving. Dit mag door een intern medewerker worden gedaan die een opleiding voor 'Keurmeester Elektrische Arbeidsmiddelen' heeft gevolgd.

Onderhouden en keuring van het klimmateriaal kan jaarlijks plaatsvinden conform [NEN 2484](#).

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

14. Valbeveiliging daken

Regelgeving

[Arbeidsomstandighedenbesluit art 7.23](#) en [ARBO-besluit art 3.16](#). Valbeveiliging keuren is verplicht en uit de keuring moet blijken dat de valbeveiliging voldoet aan de geharmoniseerde NEN normen (NEN-EN 365).

Uitvoering

Voor het werken op hoogte (daken) is een gecertificeerde valbeveiliging aanwezig. Minimaal één keer per jaar keuren is het wettelijk vereiste minimum.

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

15. HACCP/hygiëne richtlijn voor scholen

Regelgeving

Een ruimte waar aan voedselbereiding wordt gewerkt moet voldoen aan de [HACCP-normen](#).

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

16. Asbest

Regelgeving

De basis voor asbestregelgeving is gelegen in het [asbestverwijderingsbesluit 2005](#), Arbeidsomstandighedenbesluit en bouwbesluit.

Uitvoering

Voor gebouweigenaren is het belangrijk te weten of, en zo ja waar, in de gebouwen asbest is verwerkt. In ongeveer 80 procent van de gebouwen van voor 1994 is nml. asbest toegepast; daarna mocht het niet meer in de bouw worden gebruikt. Bij onderhouds- en renovatiewerkzaamheden is het bevoegd gezag verplicht om bij deze gebouwen een asbestinventarisatie te laten uitvoeren die aan het Certificatieschema voor de Procecertificaten Asbestinventarisatie en Asbestverwijdering voldoet.

Recent is de handreiking van Kenniscentrum Ruimte-OK over asbest geactualiseerd. [Kijk hier.](#)

1. Omgevingsvergunning
brandveilig gebruik

2. Elektrische installaties -
Algemeen

3. Elektrische installaties -
Zonnestroom

4. Werktuigbouwkundige
installaties

5. Brandmeld-/ ontruiming
installaties

6. Vluchtwegen en
noodverlichting installatie

7. Calamiteitenplan/ BHV-plan

8. Bedrijfshulpverlening (BHV)

9. Eisen aan
inbraakbeveiliging

10. ARBO – RI&E

11. Waterinstallaties

12. Inrichting gym-/ speel-
lokaal en buitenspeelruimte

13. Arbeidsmiddelen Keuring

14. Valbeveiliging daken

15. HACCP/hygiëne richtlijn
voor scholen

16. Asbest

17. COVID-19

17. COVID-19

Regelgeving

Er bestaat inmiddels een overzicht van de [wettelijke inspecties en keuringen](#) van gebouwinstallaties in relatie tot COVID-19. Dit is een overzicht gemaakt door FME, een ondernemersorganisatie voor technologische industrie, het is geen officieel document, maar wel goed om mee te nemen.

Uitvoering

Voor het borgen van een goed en veilig binnenklimaat kan ook gebruik worden gemaakt van de handreiking optimaal ventileren welke is te downloaden via www.ventilatiehulp.nl.

Relevante websites

Algemene informatie

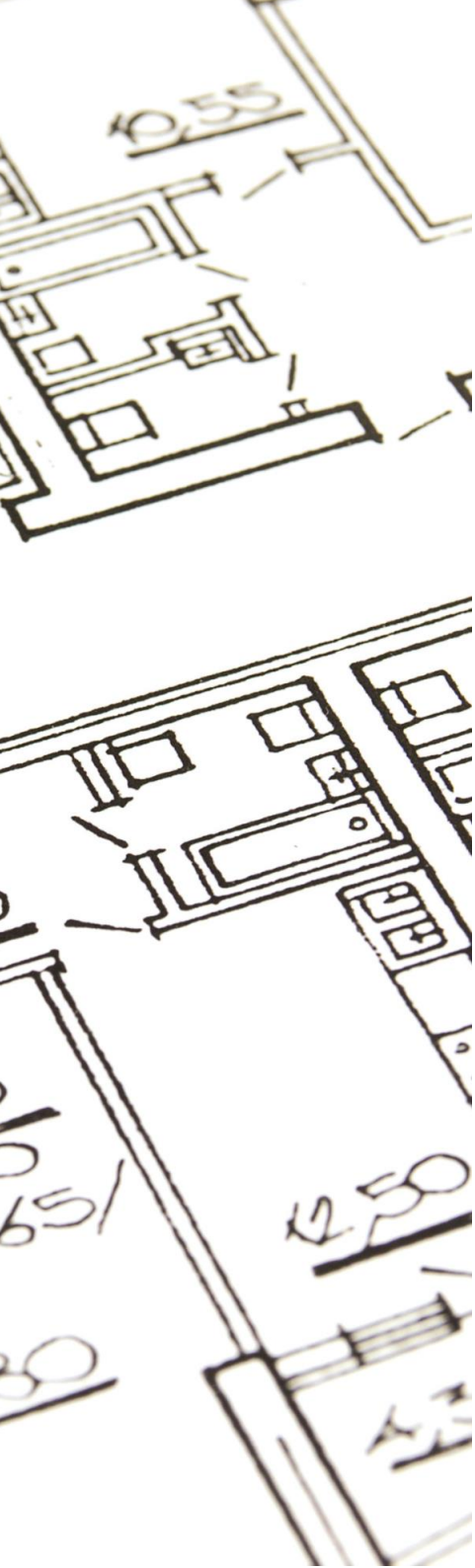
- [Bouwbesluit 2012 | Bouwbesluit Online](#)

Rondom fysieke veiligheid in onderwijs

- [Kwaliteitskader Huisvesting Onderwijs | Ruimte-OK](#)
- [Veiligheid op school | Veilig leren en werken in het onderwijs | Rijksoverheid.nl](#)
- [Zorgplicht voor sociale veiligheid op scholen | Inspectie van het onderwijs \(onderwijsinspectie.nl\)](#)
- [Veilig voelen op het schoolplein \(po\) - School en veiligheid](#)
- [Zo waarborg je de fysieke veiligheid op school | VeiligheidNL](#)
- [Sociale veiligheid | PO-Raad \(poraad.nl\)](#)
- [Arbocatalogus PO](#)
- [Arbocatalogus Voortgezet Onderwijs \(arbocatalogus-vo.nl\)](#)

Rondom fysieke veiligheid in kinderopvang

- [Veiligheid kinderopvang | Kinderopvang | Rijksoverheid.nl](#)
- [Werken aan fysieke veiligheid | Gezonde Kinderopvang \(0-4 jaar\)](#)
- [Werken aan fysieke veiligheid | Gezonde Kinderopvang \(4-12 jaar\)](#)
- [Virtueel Kinderdagverblijf | Waarborgfonds Kinderopvang](#)
- [Kwaliteitskader Huisvesting Kinderopvang | Waarborgfonds Kinderopvang](#)

Ondersteuning

Heb je vragen of ondersteuning nodig? Neem contact op met Kenniscentrum Ruimte-OK via tel. 085 – 1304036 of mail naar info@ruimte-ok.nl.

Disclaimer

Bij de totstandkoming van dit kennisdocument is zoveel als mogelijk de meest actuele informatie. Het kan echter zijn dat deze handreiking toch nog onvolledig of op punten onjuist is. Ook kan er sprake zijn van typfouten. Er kunnen dan ook geen rechten ontleend worden aan het gebruik van deze handreiking. Geef eventuele onjuistheden aan ons door via de bovenstaande contactinformatie.